

AYAHUASCA-RELIGIOSITEIT: EEN ONTOLOGISCHE BENADERING

ANDRÉ VAN DER BRAAK
HOGLERAAR COMPARATIEVE FILOSOFIE VAN DE RELIGIE
FACULTEIT RELIGIE EN THEOLOGIE, VU AMSTERDAM

VLOEIBARE RELIGIOSITEIT

- Het Nederlandse religieuze landschap
- Ontzuiling, meervoudige religiositeit, ongebonden spiritualiteit
- Onderzoeksgroep “Transformaties van religie”
- Van dominees naar goeroes naar leraren naar sjamanen
- Ayahuasca-religiositeit als casus

Bron afbeelding: Trouw, 22 oktober 2018

AYAHUASCA

- Van het Amazonegebied naar het Westen
- Psycho-actief
- Ontologische schok
- Ontologische kloof tussen westerse en sjamanistische discoursen
- Set en setting

AYAHUASCA AS LIQUID DIVINITY

AN ONTOLOGICAL APPROACH

ANDRÉ VAN DER BRAAK

FRAMING AYAHUASCA: WAT IS HET EN WAT DOET HET

- **Recreatief:**
 - > Seculier discours: “drugs”
 - > Ayahuasca als farmacologische substantie
 - > Ervaringen als hallucinaties
- **Medisch/therapeutisch**
 - > Medisch discours: “medicijn”
 - > Psychedelische mystiek
 - > Ayahuasca als instrument
 - > “mystical-type” ervaringen
- **Religieus**
 - > Religieus discours: “leraar/sacrament”
 - > Psychedelische mystiek
 - > Entheogeen sjamanisme
 - > Ecodeelisch
 - > Ayahuasca als persoon
 - > Ervaringen als ontologisch relevante visioenen

DE KLOOF OVERBRUGGEN

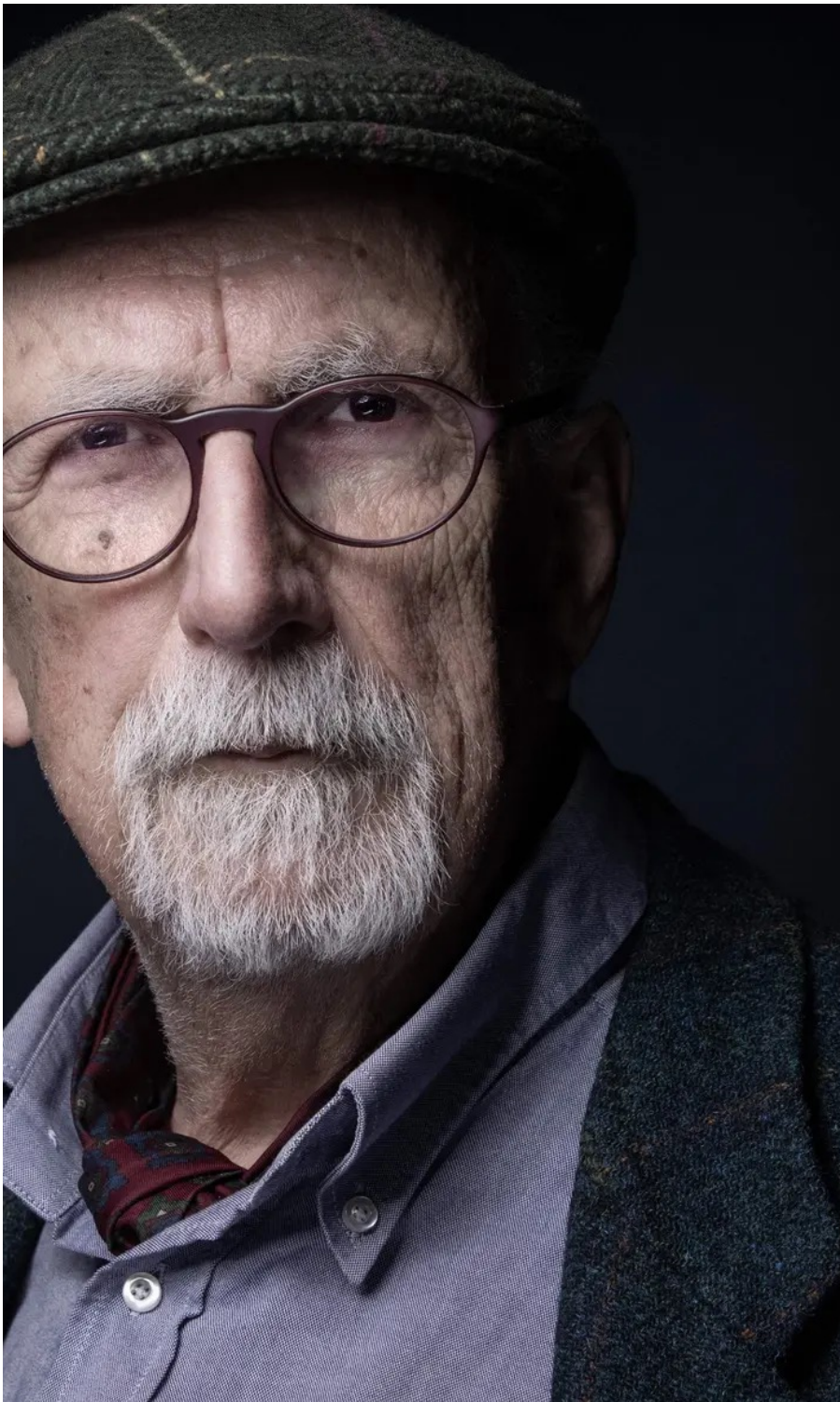
- **De filtertheorie (Aldous Huxley)**
 - > Idealisme: Het brein produceert niet de geest, maar reduceert Grote Geest (Mind-at-Large) tot individuele ervaring
 - > Psychedelica verruimen ons bewustzijn
 - > Toegang tot ultieme realiteit
- **Entheogeen sjamanisme**
 - > De reis door andere werelden (Castaneda)
 - > De god van binnen doen ontwaken
- **Naturalisme (Letheby, Carhart-Harris):**
 - > Materialisme: geen bovennatuurlijke entiteiten
 - > Nadruk op transformatie van bewustzijn en zelf
- **MAAR: te Cartesiaans**
 - > Scheiding binnenwereld en buitenwereld
 - > Individuele ervaringen

BRUNO LATOUR (1947-2022)

- STS: wetenschappelijke feiten worden niet ontdekt maar geconstrueerd.
- Wij zijn nooit modern geweest
- Geen Natuur en Cultuur, object en subject, transcendentie en immanentie, menselijk en niet-menselijk, natuurlijk en bovennatuurlijk
- Actor-Network Theory: menselijke en niet-menselijke actoren in wederzijdse verstrengeling
- Constructivist EN realist
- Zijn netwerken *goed of slecht* geconstrueerd?

EPISTEMOLOGIE

- Kennen berust niet op het representeren van externe objecten in de geest: de geest is geen spiegel van de externe wereld
- Kennen is altijd een proces van co-constructie van en participatie in actor-netwerken
- De wereld is een “werk in uitvoering” zonder uiteindelijk fundament (geen Mind-at-Large)
- De mystieke ervaring is geen “eenwording met de uiteindelijke werkelijkheid” maar een co-constructie waarin set en setting een grote rol spelen

EEN EXPERIMENTELE METAFYSICA

An Inquiry into Modes of Existence

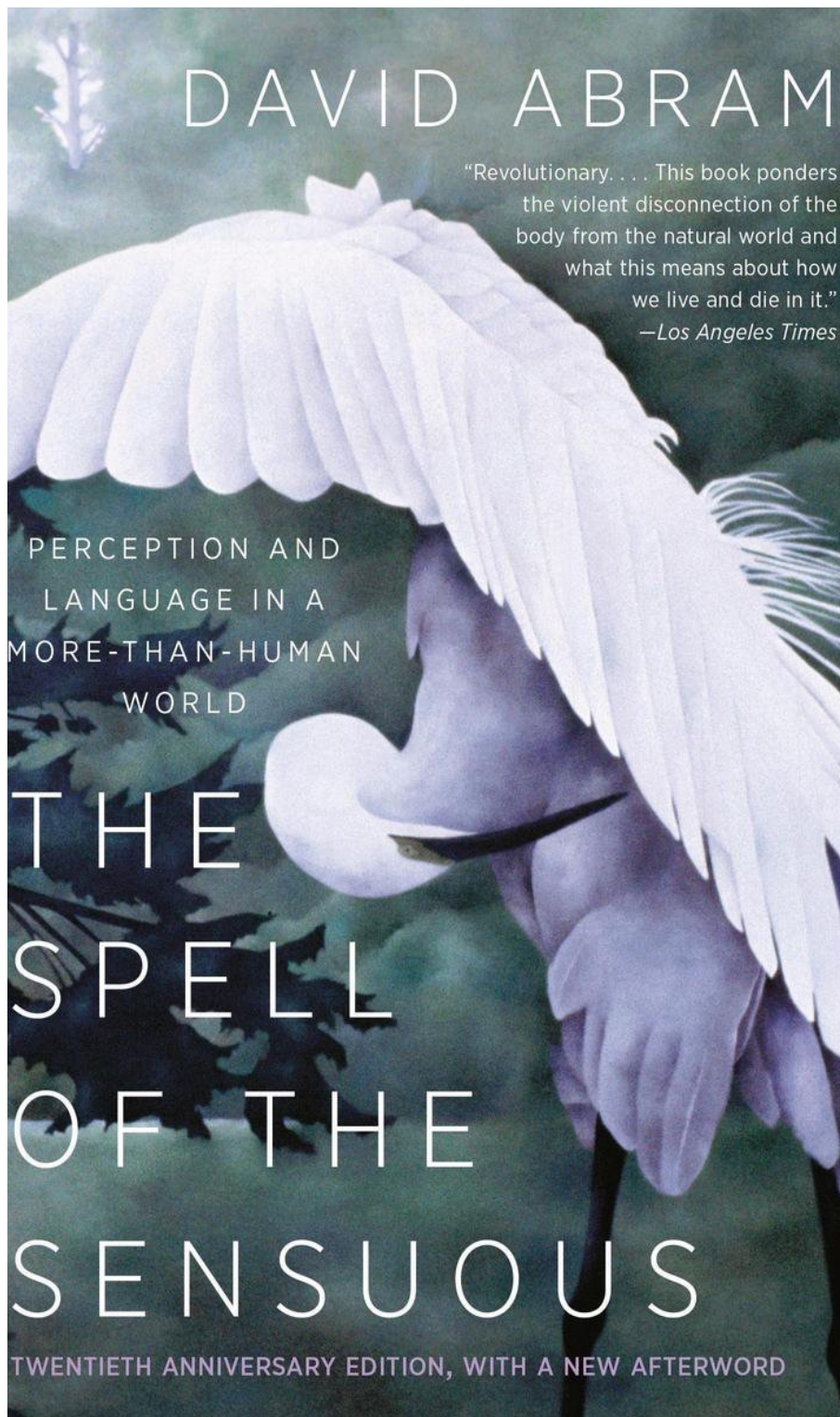
Bruno Latour

AN ANTHROPOLOGY OF THE MODERNS

- An Inquiry into Modes of Existence
- De ontologische wending: ontologische vragen stellen zonder een bepaalde ontologie als antwoord te accepteren
- William James: radicaal empirisme
- Latour als filosofische diplomaat
- Verschillende bestaanswijzen:
 - > Beings of fiction
 - > Beings of law
 - > Beings of transformation: constitueren het zelf
 - > Beings of religion: transformeren het zelf

EEN VERSTRENGELD AYAHUASCA-DISCOURS

- Visioenen zijn meer dan mentale constructies: ze zijn het gevolg van toegang tot en participatie in religieuze actor-networks waarin beings of religion zich kunnen manifesteren
- Van ayahuasca-ervaringen naar contemplatieve ayahuasca-praktijken
- Van ayahuascagebruikers naar ayahuascabeoefenaars: keer op keer ontmoeten met ayahuasca
- Ayahuasca-religiositeit als spiritueel pad, vergelijkbaar met meditatie of yoga

OUD EN NIEUW ANIMISME

- Van “in geesten geloven” tot het kunnen verbinden met de meer-dan-menselijke wereld
- Van “supernatural” naar “super natural”
- De sjamaan is niet alleen priester maar ook ecooloog die met de krachten van het ecosysteem kan samenwerken
- Planten, dieren, mensen, geesten
- De voorouders eren
- Andere vormen van bewustzijn

VAN PSYCHEDELISCH NAAR ECODELISCH

Darwin's
PHARMACY

PLANTS, AND THE EVOLUTION OF THE NOÖSPHERE

RICHARD M. DOYLE

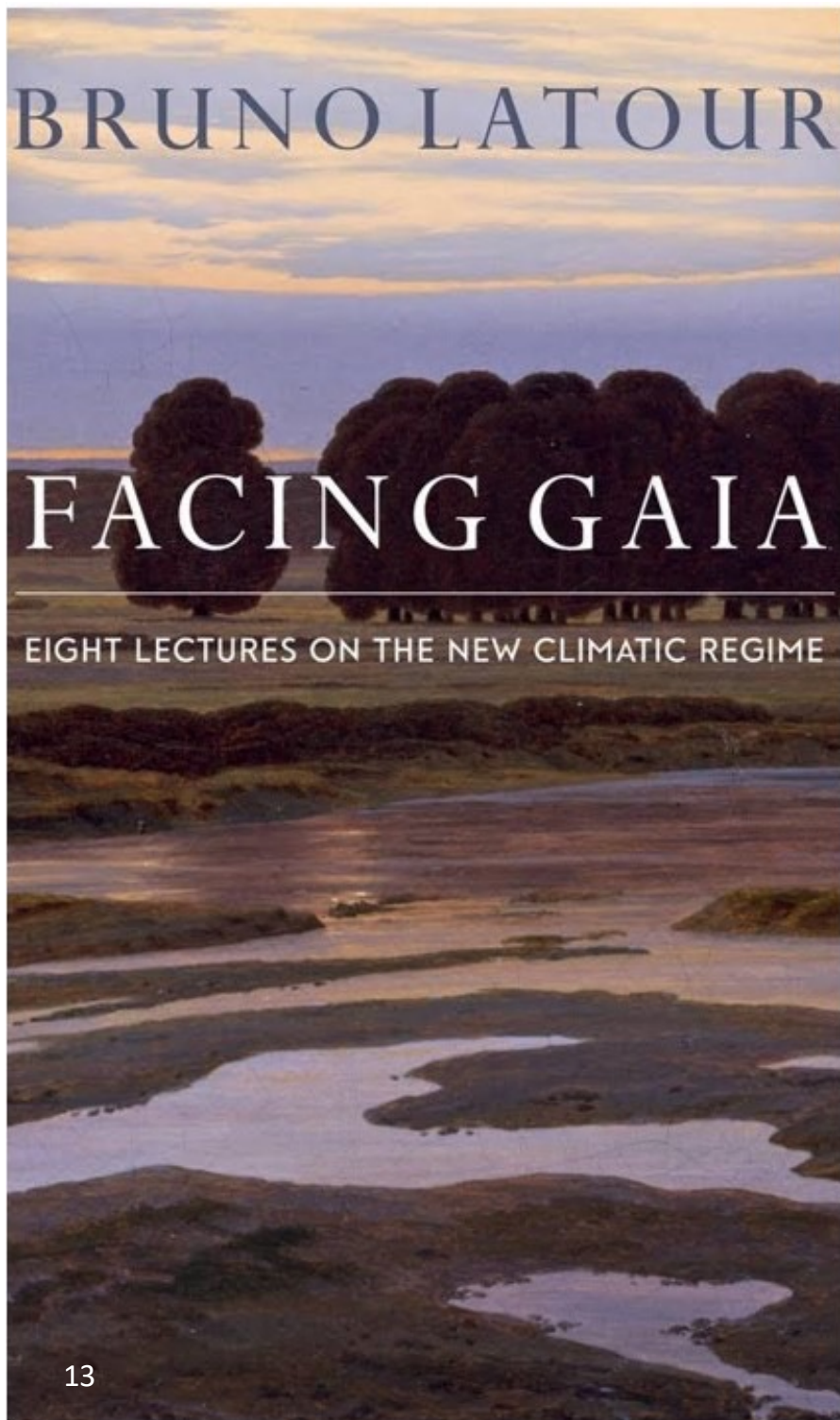
- Eco-delisch: onze inbedding in bredere ecosystemen aan het licht brengen.
- Menselijke perceptie is “wired” om ecodelische verbondenheid te herkennen
- Ecodelische praktijken kunnen onze perceptie afstemmen
- Dit is de kunst van de sjamaan
- Met de meer-dan-menselijke wereld communiceren
- Ecodelische religiositeit

Iamblicus Chalcidensis

AYAHUASCA-CEREMONIES ALS ECODELISCHE THEURGISCHE PRAKTIJEN

- Leren communiceren en samenwerken met meer-dan-menselijke krachten (“de goden”, “beings of religion”)
- Geen theologie (theo-logos, spreken over het goddelijke), maar theurgie (theo-ourgios, werken met het goddelijke)
- Iamblichus (c. 240-c. 325)
- In theurgische rituelen doen de goden het werk (i.t.t. magische rituelen)

FACING GAIA

- Religie: zoeken naar verbinding met meer-dan-menselijke krachten die we waarderen en waar we afhankelijk van zijn
- Een andere relatie met de natuurlijke wereld (niet Natuur)
- Latour's nieuwe "Gaian earth religion"
- Lovelock's Gaia-hypothese: de biosfeer als een superorganisme
- Facing Gaia: Gaia tot een instinctieve overtuiging maken

TOT SLOT

1) Ayahuasca wordt gekaderd als liquid divinity:

- > Een goddelijk wezen in een drankje

2) Ayahuasca geeft toegang tot liquid divinity

- > Een vloeibare opvatting van wat goddelijkheid is: geen statische entiteiten opgesloten in hun eigen spirituele wereld, maar co-created actor-networks

3) Ayahuasca-religiositeit is een voorbeeld van vloeibare religie

- > Voorbij de hokjes van religieuze tradities

■ VU symposium 29 juni

AYAHUASCA AS LIQUID DIVINITY

AN ONTOLOGICAL APPROACH

ANDRÉ VAN DER BRAAK

